

MISTOQSIJJET KOMUNI

DEĊIŻJONIJIET 2

1. Kull kelma mill-Ingliż nista' nibda nużaha fil-Malti?

Le. L-ewwel għandi nara hemmx kelma oħra stabbilita li nużaw fil-Malti u li taqdin tajjeb għall-istess tifsira. Jiġifieri:

MA NUŻAX

Qata' t-tickets għal-logħba.

Xtrajt il-presents kollha tal-Christmas.

In-neighbours tagħna mill-aħjar.

NUŻA

Qata' l-biljetti għal-logħba.

Xtrajt ir-rigali kollha tal-Milied.

Il-ġirien tagħna mill-aħjar.

2. Imma dan dejjem jgħodd?

Mhux fil-kuntesti kollha. Il-kliem mill-Ingliż ġieli nkunu neħtiġuh għax ikollu tifsira speċifika, eż. 'X' inhi d-data tal-lum?' **mhux** 'X' inhi d-date tal-lum?'

imma

'Ilbieraħ kellu date.' **mhux** 'Ilbieraħ kellu data.'

3. Allura l-kliem mill-Ingliż kif se niktbu?

Bir-regoli tal-1984, il-kliem barrani li jittqies Malti kellu jinkiteb kollu kif jinħass, jiġifieri kliem bħal 'air conditioner', 'plumber' u 'microwave' kellu jinkiteb 'erkondixiner', 'plamer' u 'majkrowejv'. Iżda hekk, kif jinħass, dan il-kliem idarras lil ħafna u jfixkel fil-qari. Għalhekk, il-Kunsill tal-Malti, wara konsultazzjoni wiesgħa ma' nies minn setturi differenti, wasal għad-*Deċiżjonijiet 2* bi tliet tarġiet:

TARĠA 1

Kelma mill-Ingliż għandha tinkiteb la Maltija meta tintgħaġen mal-grammatika tal-Malti, skont ir-regoli uffiċjali tal-kitba, bħal meta tingħata plural ('dixx > dixxijiet', 'sors > sorsi', 'ċippa > ċipep') jew issir verb ('strajkja', 'ċċarġja', 'pparkja').

TARĠA 2

Kliem kompost minn żewġ kelmiet jew aktar ('volleyball', 'part-time', 'fire extinguisher') għandu jithalla bl-Ingliż.

TARĠA 3

Kliem mill-Ingliż, li la hu magħġun fil-grammatika u lanqas hu kompost, jista' jithalla kif inhu ('screen', 'ground', 'cooker') jew jinkiteb la Maltija ('skrin', 'grawnd', 'kuker') skont il-preferenza ta' min jikteb, basta jkun konsistenti fil-kitba.

Nota: Il-kliem mill-Ingliż miktub kif jinħass la Maltija, xi drabi jindara ('alkoħol', 'kompjuter', 'plastik') imma drabi oħra jitbiegħed viżwalment u jaf itellef lill-qarrejja ('hockey > ħoki', 'cruise > kruż', 'wrap > repp'). F'dawn il-każijiet, min jikteb huwa ħieles li jagħzel b'mod responsabbli l-forma li jixtieq u jkun konsistenti fiha.

4. Għaliex l-għażla thalliet f'idejn min jikteb u ma saritx lista tal-kliem li għandu jithalla bl-Ingliż u ta' dak li għandu jinkiteb bil-Malti?

Il-kelliema mhux dejjem jaqblu bejniethom jekk kelma għandhiex tinkiteb bil-Malti jew tithallix bl-Ingliż ('mowbajl/mobile'). Għalhekk, ġie deċiż li minflok listi twal ta' kliem li trid toqgħod tirreferi għalihom kull darba, ikun aħjar jekk jingħataw ftit linji gwida li tista' tiftakarhom u tapplikahom fil-kuntest tal-kitba tiegħek.

5. Meta niġi biex nikteb kelma la Maltija, x'inhuma r-regoli li għandi nimxi magħhom?

Imxi mar-regoli uffiċjali tal-kitba tal-Malti. Għal aktar dettalji ara t-Taqsima 6 tad-*Deċiżjonijiet 2* li tispjega pass pass kif jinkiteb dan il-kliem.

6. Meta l-kliem inħallih bl-Ingliż għandi nimmarrak?

Le, timmarkahx bil-virgoletti jew bil-korsiv. Iżda f'materjal maħsub għal tfal ta' età bikrija, dan il-kliem jista' jkun immarkat biex nilqgħu għal xi diffikultajiet li jstgħu jiltaqgħu magħhom.

Id-Deċiżjonijiet 2 f'sentenza

B'mod ġenerali:

Meta tikteb għandek il-libertà tagħzel jekk kelma mill-Ingliż **li mhix integrata** fil-grammatika tal-Malti, thallihex kif inhi ('wire', 'mascara') jew tiktibihex la Maltija ('wajer', 'maskara'), imma trid tiktibha la Maltija meta toqgħod għall-grammatika tal-Malti ('kejkiġiet', 'niskorja'), u thalliha bl-Ingliż meta tkun komposta ('dry cleaning', 'jackhammer') jew jekk, meta tiktibha la Maltija, tinbidel wisq mill-forma oriġinali tagħha bl-Ingliż ('aerial' flok 'erjal', 'squirrel' flok 'skwiril').

TABELLA SKEMATIKA ĠENERALI

Hawn qed jingħataw biss il-passi prinċipali. Mhumiex inkluzi l-każijiet kollha spjegati f'parti B tar-rapport sħiħ.

A

LIEMA KELMA NUŻA?

Jekk kelma mill-Ingliż...

1

nista' nuża minflokha kelma oħra stabbilita fil-Malti li taqadini tajjeb għall-istess tifsira eż. **biljett** minflok **ticket**

ma nużahix

2

neħtiegħa tassew fil-kuntest li jkolli eż. **taħdit/diskors** vs **chatting**

nużaha

B

KIF SE NIKTIBHA?

Jekk se nuża l-kelma mill-Ingliż...

1

inħalliha miktuba bl-Ingliż

jekk hija kelma komposta minn żewġ kelmiet jew aktar eż. **windscreen**, **roundabout**, **shock absorber**, **fire extinguisher**, eċċ.

2

niktibha bil-Malti skont ir-regoli stabbiliti tal-ortografija Maltija

jekk hi integrata fil-grammatika Maltija:

a. fin-nomi

ħlief dawk bil-plural mill-Ingliż '-s' eż. **kitla** - **ktieli** *għax plural miksur*, **sors** - **sorsi** *għax plural sħiħ*, **brejk** - **brejkijiet** *tal-karozza għax plural sħiħ*, **mhux minħabba l-verb korrispondenti 'bbrejkja u l-aġġettiv/partiċipju 'bbrejkjat**

(Għan-nomi li jjeħdu l-plural mill-Ingliż '-s', ara B3.)

b. fil-verbi

eż. **fajjar** - **fajjarna** - **tfajjar**, **ċċarġja** - **ċċarġajna** - **tiċċarġja**

ċ. fl-aġġettivi/partiċipji

eż. **ggaraxxjat/a/i**, eċċ.

3

għandi għażla niktibhix la Maltija jew la Ingliża

jekk mhix integrata fil-grammatika Maltija jew hija nom li jjeħdu l-plural mill-Ingliż '-s':

fin-nomi u l-aġġettivi/partiċipji

- jekk il-forma miktuba bil-Malti ma titbigħedx viżwalment mill-forma Ingliża, nista' niktibha la Maltija eż. **helikopter**, **kamera**, **plastik**, **alkoħol**, eċċ.
- jekk il-forma miktuba bil-Malti titbigħed viżwalment mill-forma Ingliża, aħjar inħalliha miktuba bl-Ingliż eż. **foundation**, **shutter**, **drapp plain**, eċċ.

Ċ

GĦANDI NIMMARKAHA?

Jekk se nħalli l-kelma bl-Ingliż...

1

fil-kitba u f'dokumenti/grafika elettronika u ppubblikata

ma nimmarkahix

2

f'kuntest pedagoġiku u/jew f'materjal maħsub għal tfal ta' età bikrija

nista' nimmarkaha bil-virgoletti, korsiv jew b'xi mod ieħor